

УДК 351.864

В. В. Єманов

ВКЛАД ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Проведено аналіз викликів і загроз оборонно-промислому комплексу України в умовах воєнного стану. Досліджено вклад оборонно-промислового комплексу України у формування державної безпеки. Військова агресія Росії вимагає об'єктивної оцінки стану технічної оснащеності сил безпеки і оборони України, переосмислення основних підходів до формування ефективної військово-технічної та оборонно-промислової політики держави. Поряд з викликами в умовах воєнного стану для оборонно-промислового комплексу України з'явилися й можливості його розвитку.

Ключові слова: оборонно-промисловий комплекс, державна безпека, технічна оснащеність сил безпеки і оборони, озброєння і військова техніка.

Постановка проблеми. Сили безпеки і оборони України набули достатнього бойового досвіду, аналіз і вивчення якого дають змогу: зробити висновок про невідповідність нинішньої технічної оснащеності сучасним вимогам; визначити проблемні питання технічної оснащеності; сформулювати основні завдання з подолання ситуації, що склалася. Головну роль у технічній відсталості сил безпеки і оборони України відіграв суб'єктивний чинник, вплив якого полягав у надмірному пацифізмі зовнішньої політики України, штучному заниженні проблеми забезпечення воєнної безпеки країни, що знайшло відображення в залишковому принципі фінансування технічного оснащення сил безпеки і оборони України; у некваліфікованому керівництві процесом її переозброєння, у результаті якого основний акцент було зроблено на використання застарілої техніки радянських часів, а сучасним тенденціям і закономірностям не приділялося належної уваги; у нестримній корупції, що супроводжувала будь-які спроби підвищення технічного рівня сил безпеки і оборони України і призвела до банального розбазарювання військового майна і бюджетних коштів [1].

Подібні прояви багато в чому стали можливими внаслідок допущених управлінських перекосів у результаті зневаги до наукових першоснов формування військово-технічної політики (ВТП) держави і переваги нічим не

обґрунтованих суб'єктивних чинників у вигляді штучного згортання фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, закупівель сучасних зразків озброєння і військової техніки (ОВТ) в інтересах сил безпеки і оборони України нижче за мінімально допустимий рівень.

Події останнього часу переконливо доводять, що такі проблеми належать до компетенції Президента України як гаранта суверенітету і територіальної цілісності країни. Реалізація ВТП у процесі формування і виконання державного оборонного замовлення, організації військово-технічного співробітництва та експортно-імпоротної діяльності потребує внесення істотних змін до існуючої будови системи безпеки держави в цілому та її сектору оборони і безпеки та вимагає: нових законодавчих ініціатив від гаранта Конституції; формулювання Президентом України конкретних завдань щодо технічного переозброєння сил безпеки і оборони України з урахуванням тимчасових і ресурсних обмежень, їх схвалення Верховною Радою України; найрішучіших дій Кабінету Міністрів України з реалізації завдань [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективи науково-технологічного забезпечення оборонно-промислового комплексу (ОПК) України розглянуто в [1]. Питанням входження ОПК України до європейського оборонно-промислового простору займалися такі дослідники, як В. П. Горбулін, В. С. Шеховцов,

А. І. Шевцов та ін. [2, 5]. Нормативно-правові аспекти регулювання діяльності оборонно-промислового комплексу України наведені у [3, 4]. Науковець В. Бадрак у своїх дослідженнях виявив ризики воєнного характеру, розглянув питання сучасного озброєння армії [6]. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України наведена у [7]. Розроблення вітчизняного ОПК щодо виготовлення високотехнологічного ОВТ, своєчасна реалізація якого могла б змінити ступінь готовності України до захисту від агресора, наведені у науковій праці [8].

Мета статті – аналіз викликів і загроз оборонно-промислового комплексу України в умовах воєнного стану та дослідження вкладу оборонно-промислового комплексу України у формування державної безпеки.

Вклад основного матеріалу. Військова агресія РФ вимагає об'єктивної оцінки стану технічної оснащеності сил безпеки і оборони України, переосмислення основних підходів до формування ефективної ВТП і оборонно-промислової політики (ОПП) держави. Основні аспекти ВТП і ОПП визначаються такими передумовами: тенденції науково-технічного прогресу у галузі озброєнь; способи і методи ведення озброєної боротьби; оперативно-тактичні і технічні можливості ймовірного противника; досягнутий рівень технічної оснащеності сил безпеки і оборони України; науково-технічний, технологічний і виробничий потенціал оборонної промисловості, її здатність задовольнити потреби сил безпеки і оборони України в озброєнні необхідної якості, бойових і експлуатаційних характеристик та потрібної кількості; можливість доступу на світовому ринку озброєння до зразків військової техніки і технологій для їх закупівлі та створення вітчизняних аналогів [1]. Практичне втілення ВТП і ОПП, як правило, пов'язане з необхідністю:

а) вирішення відомих протиріч між військовою необхідністю і оборонною достатністю, між оборонною достатністю і ресурсними можливостями;

б) перевірки прийнятих рішень щодо технічного оснащення сил безпеки і оборони України в реальних умовах.

Україна має серйозні науково-технічні й виробничі можливості створення і виготовлення техніки, які використовуються недостатньо ефективно. Є низка протиріч, притаманних силам безпеки і оборони України, з питань їх забезпечення сучасним ОВТ. Розглянемо їх.

1. Під час проведення АТО авіація застосовувалася тільки на початковому етапі.

Однак це не означає, що вона не буде застосована надалі, що в сукупності з використанням противником високоточної зброї повітряного базування може повністю знецінити титанічні зусилля керівництва держави розширити постачання силам безпеки і оборони України інших видів озброєння.

2. Навіть у такої доволі великої європейської держави, як Україна, вже не вистачає інтелектуальних, технологічних, матеріальних, фінансових, виробничих ресурсів для відтворення абсолютно всіх типів військової техніки. Якщо вітчизняна оборонна промисловість не здатна надати своїм силам безпеки і оборони України повний спектр необхідної зброї, то слід шукати можливості або для розроблення такого озброєння спільно із зарубіжними партнерами, або для його імпортової закупівлі. На цей час маємо складну ситуацію із забезпечення сил безпеки і оборони України: винищувальною, вертолітною і безпілотною авіацією; тактичними ракетними комплексами; зенітними ракетними комплексами протиповітряної (ППО) і протиракетної оборони (ПРО); засобами захисту морських рубежів, включаючи бойові кораблі й інші плавзасоби, засоби берегової оборони; системами залпового вогню останніх поколінь; засобами радіоелектронної, тепловізійної, оптичної розвідки, аудіорозвідки; захищеними засобами зв'язку тактичної та оперативної ланки; амуніцією і засобами індивідуального захисту військовослужбовців, які беруть безпосередню участь у бойових діях.

3. Експортна спрямованість вітчизняного ОПК неминуче віддаляла його від дійсних потреб сил безпеки і оборони України. Як наслідок – навіть у тих галузях озброєння, де Україна міцно утримує передові позиції на світовому ринку, не завжди вдається в стислі терміни модернізувати конкретну військову техніку для безпосереднього застосування у силах безпеки і оборони України, а також збільшити обсяги її поставок.

4. Відсутність належного контролю за збереженням базових технологій в оборонно-промисловій сфері призвела до ситуації, коли частина з них безповоротно загублена, а іншу частину неможливо реалізувати внаслідок приведення у непридатність відповідних основних фондів. Уже наразі видно, що без деяких із них замкнути технологічний цикл виробництва ОВТ, які потрібні силам безпеки і оборони України, не вдається. Із цієї причини необхідні швидкі й енергійні заходи з відновлення виробництва піроксилінових порохів, стволів для артилерійського озброєння і

стрілецької зброї, електровакуумних і твердотілих генераторів НВЧ випромінювання в різних діапазонах для систем радіолокації та електронних засобів протибатарейної боротьби тощо.

5. Необхідність ретельно проаналізувати номенклатуру озброєння, що виготовлялося на підприємствах, розташованих в Автономній Республіці Крим, на окупованих територіях Донецької та Луганської областей, і вжити невідкладних заходів з відтворення втрачених базових технологій і швидкого відновлення виробництва такої продукції в інших регіонах України [1].

Стосовно вітчизняного ОПК варто визнати, що завдання щодо його системного формування за роки незалежності України до кінця не вирішені, а наслідки розпаду військово-промислового комплексу колишнього Союзу остаточно не подолані. Слід порушити питання не про державний ОПК, а про невідкладні заходи швидкого завершення його формування у нинішніх економічних умовах. У найзагальнішому вигляді це завдання зводиться до створення ринкової моделі ОПК, що враховує як загальні закономірності ринкового господарювання, так і специфічні особливості оборонно-промислової сфери, нехтування якими, як переконує досвід, може обернути всі реформаторські зусилля нанівець.

Першочерговими кроками мають стати:

- а) реструктуризація всіх складових елементів життєдіяльності оборонних підприємств;
- б) відродження інноваційного підходу до функціонування оборонних підприємств;
- в) здійснення рішучого переходу до ринкових принципів побудови організаційної структури оборонних підприємств і системи управління ними;
- г) цілеспрямована переорієнтація маркетингового вектора оборонних підприємств з ринку СНД на інші країни, розширення географії збуту продукції за експортом і закупівлі сировини, матеріалів та комплектуючих виробів за імпортом;
- д) упровадження стандартів ISO, ЄС та інших міжнародних стандартів.

Зазначеними заходами далеко не вичерпується перелік необхідних заходів з реформування вітчизняного ОПК. Тільки ринкова модернізація кожного без винятку оборонного підприємства відкриває відповідні перспективи для структурної перебудови всієї оборонно-промислової сфери. Теоретична проблема неподільності статутного капіталу унітарного державного підприємства

створює на нинішньому етапі непереборні практичні протиріччя між вибраною формою й істинним змістом управлінських функцій в оборонно-промисловій сфері. Єдина можливість врегулювання цих протиріч полягає в переході до управлінських технологій, побудованих на акціонерних залежностях, тобто мова йде про назрілу необхідність акціонування оборонних підприємств. У цьому випадку акціонування оборонних підприємств розглядається як управлінський прийом, спрямований на приведення застосованої системи управління відповідно до наявних економічних умов. Сто відсотків акції акціонованих підприємств передбачається залишити у державній власності, а самі вони збережуть свій статус стратегічних для економіки і безпеки держави, що не підлягають приватизації. Тобто йдеться лише про корпоратизацію, а не про роздержавлення оборонних підприємств. Такий підхід спричинить зміни механізмів управління державною власністю, а також перерозподіл управлінських функцій між суб'єктами оборонно-промислової діяльності. Проте водночас саме він відкриває широкі можливості: для агрегування оборонних підприємств в інтегральні науково-виробничі структури різного типу, у тому числі за участю банківського капіталу; для істинного відродження синтезу галузевих і програмно-цілевих методів управління оборонно-промисловою сферою; для забезпечення необхідної узгодженості основних аспектів ВТП і ОПП.

Визначальну роль у виробництві й постачанні силам безпеки і оборони України продукції військового призначення відіграє виробничий сектор оборонної економіки – особлива частина економіки держави, яка забезпечує його специфічні, воєнно-економічні потреби. Такими потребами є: озброєння, боєприпаси, військова техніка, інше військове майно, комплектуючі вироби і матеріали, виконання робіт і надання послуг, а також експортно-імпортне постачання у сфері військово-технічного співробітництва України з іноземними державами.

Потенціал вітчизняного ОПК за деякими позиціями не може повністю задовольнити потреби сил безпеки і оборони України, зокрема через те, що бракує конструкторських розробок та серійного виробництва (військова бойова авіація, зенітно-ракетні комплекси ППО тощо). Крім того, в умовах війни виникла необхідність у ремонті великої номенклатури зразків озброєння іноземного виробництва за відсутності

документації та технологічної підготовки виробництва [3].

Отже, повномасштабне вторгнення Росії в Україну спричинило зниження функціональної спроможності ОПК України щодо забезпечення сил безпеки і оборони України ОВСТ, а також експорту, який майже не здійснюється, що є практичною проблемою. У свою чергу, загальна наукова проблема полягає у визначенні пріоритетів розвитку ОПК України з урахуванням загроз і можливостей, що виникають в умовах дії воєнного стану. Під час розгортання війни проти України відбулася трансформація державної політики розвитку ОПК, а модель управління оборонною промисловістю зазнала істотних змін.

У Законі України «Про національну безпеку України» [4] оборонно-промисловий комплекс України визначено як сукупність органів державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами [4]. Проте у наведеному визначенні не вказано, що до кола підприємств у цій сфері належать не тільки державні, а й приватні підприємства. Наразі приватні оборонні підприємства мають велике значення для забезпечення потреб сил безпеки і оборони України, нині їх близько 100. Приватні підприємства виробляють на сьогодні більше половини державного оборонного замовлення (60–70 %).

З урахуванням зазначеного вище пропонується таке визначення поняття оборонно-промислового комплексу: це галузь національної економіки, до якої належать підприємства, установи й організації промисловості та науки всіх форм власності, що розробляють, виробляють, модернізують й утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і оборони держави, а також здійснюють експортно-імпорتنі операції на світовому ринку зброї, надання послуг військового призначення під час виконання

заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами.

Основними компонентами структури ОПК України є такі [2].

1. Державні установи та організації-замовики. Це можуть бути представники як Міністерства оборони України, так і інших силових відомств та органів влади. Від цих установ залежить прийняття рішень про загальне переозброєння або створення окремих нових зразків, постановка технічного завдання, проведення конкурсу серед підрядників та затвердження готових проектів.

2. Науково-дослідні та дослідно-конструкторські організації. Це спеціалізовані науково-дослідні інститути та конструкторські бюро, які займаються проектуванням і створенням експериментальних моделей.

3. Оборонне виробництво. Заводи, фабрики, верфі, які займаються виготовленням стрілецької зброї і боєприпасів, складанням одиниць бойової техніки, літальних апаратів, будівництвом і спуском на воду військових кораблів тощо.

4. Структурні підрозділи сил безпеки і оборони, що проводять військові випробування (після випуску обмеженої партії конкретного зразка озброєнь), а також займаються постановкою на озброєння нового і зняття з озброєння застарілого ОВТ та організацією складського зберігання.

З початком широкомасштабного вторгнення Російської Федерації структура ОПК України змінилася. Так, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 09.03.2022 р. № 237 зі складу ДК «Укроборонпром» передані до сфери управління Міноборони України три спецекаспортера: ДК «Укрспецекспорт»; ДГЗТП «Спецтехноекспорт» та ДП СЗТФ «Прогрес» (див. рис. 1).

Стан вітчизняного ОПК в умовах дії воєнного стану характеризується такими викликами, як:

– руйнація підприємств та їх виробничої інфраструктури (станом на червень 2022 р. загальні збитки ОПК України від окупантів перевищили 100 млрд грн унаслідок близько 100 ракетних ударів на оборонні підприємства, знищення виробничого обладнання та потрапляння підприємств під окупацію);

– відплив капіталу та призупинення інвестиційних проектів унаслідок воєнної загрози;

– порушення логістичних зв'язків і ланцюгів постачання сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, що загострило наявну проблему стосовно забезпечення вітчизняних підприємств ОПК елементною базою, що не виробляється в Україні та постачається з-за кордону;

– збільшення потреби в ОВТ на тлі недостатнього рівня готовності виробничої та ремонтної бази підприємств ОПК до швидкого

поповнення потреб сил безпеки і оборони України та ремонту пошкодженого в результаті бойових дій ОВТ;

– майже повне зупинення підприємствами ОПК експортних поставок готової продукції, комплектувальних виробів, вузлів, агрегатів військового призначення та подвійного використання;

– вимушена міграція людського капіталу, що порушила баланс робочої сили у регіональному та галузевому розрізах;

– відсутність науково-технічної та виробничо-технологічної бази для створення і виробництва бойової авіації (літаки, гелікоптери), систем ППО/ПРО та повітряно-космічної оборони, боєприпасів різних калібрів;

– низький рівень непорушних запасів матеріально-технічних засобів сил безпеки і оборони України;

– потреба у виробництві та накопиченні боєприпасів, ракет тощо [3, 5, 6].

До цих нових викликів можна додати проблеми вітчизняного ОПК, що історично склалися з початку набуття Україною незалежності, пов'язані з недостатнім фінансуванням на тлі ускладнення процесів залучення інвестицій для підприємств ОПК, з недосконалим регуляторним середовищем, зокрема, у сфері оборонних закупівель, та неповним використанням експортного потенціалу ОПК [7].

Рисунок 1 – Структура оборонно-промислового комплексу України (розробка автора)

Проте поряд із викликами в умовах воєнного стану для ОПК України з'явилися й можливості його розвитку, що пов'язано із:

– активним переходом сил безпеки і оборони до сучасних зразків ОВТ через масштабне постачання новітньої зброї західними партнерами;

– збільшенням уваги до України у світі, що може позитивно вплинути на ефективність експортної діяльності оборонних підприємств, у тому числі у сфері фінансування від міжнародних партнерів;

– налагодженням двосторонніх партнерських зв'язків із країнами-членами НАТО, США, Великою Британією та окремими європейськими країнами у напрямках забезпечення ефективного трансферу технологій, пришвидшення інноваційного розвитку вітчизняного ОПК відповідно до кращих світових практик [3].

Першими кроками до цього в умовах війни є: здійснення релокації – переміщення оборонних підприємств на безпечні території України та за її межі; створення центрів обслуговування та ремонту основної номенклатури техніки (Чехія, Болгарія, Польща) з подальшою організацією ліцензійного виробництва нових зразків озброєння та техніки для сил безпеки і оборони на території України; підписання Україною та Польщею двостороннього документа про створення першого спільного підприємства, а також збільшення імпортних закупівель ОВТ із країн-партнерів.

Додаткові можливості для зацікавленості міжнародних партнерів у створенні спільних з Україною підприємств надає розроблення вітчизняного ОПК щодо виготовлення високотехнологічного ОВТ, своєчасна реалізація якого могла б змінити ступінь готовності України до захисту від агресора. Основні зразки і проекти високотехнологічних ОВТ такі:

– протикорабельний ракетний комплекс РК-360МЦ «Нептун» (аналог Naagroon, Велика Британія) з дальністю ураження 280 км (розробник ДККБ «Луч»);

– РЛС «Мінерал-У» (розроблений ДП «Науково-дослідний інститут радіолокаційних систем “Квант-Радіолокація”»), призначений для наведення ракет комплексу «Нептун» на цілі;

– РСЗВ «Вільха-М» (аналог реактивної системи залпового вогню M142 HIMARS, США), ракетний комплекс з дальністю ураження 110 км (розробник ДККБ «Луч»);

– ЗРК власного розроблення і виробництва для ураження повітряних, у тому числі балістичних цілей (аналог MIM-104 Patriot, США);

– розвідувально-ударний безпілотний комплекс «Сокіл-300» (розробник ДККБ «Луч») (аналог Bayraktar TB2, Туреччина);

– дрон Ace One з операційним радіусом дії 1500 км, що знищуватиме безпілотники та наземні цілі (розробники – британсько-українська компанія Air Combat Evolution);

– сучасні ударні вертольоти (виробник – АТ «Мотор Січ»);

– роботизований спостережно-вогневий комплекс «Мисливець» (ПК «Роботікс», м. Київ);

– САУ «Богдана» 2С22 – колісна самохідна гаубиця зі стволом калібру 155-мм (виробник ХТЗ, м. Харків) [8].

Пошук балансу між наявними викликами перед ОПК в умовах воєнного стану і намаганнями використати безпрецедентні можливості його розвитку в умовах війни на виснаження та у післявоєнний період дав змогу дійти висновку щодо необхідності розроблення (спільно з Інститутом оборонного аналізу США) нової Програми розвитку ОПК як драйвера (ядра) інноваційного економічного розвитку України та витіснення РФ зі світового ринку ОВТ.

Для цього необхідно змінити наявний підхід до розроблення та виробництва оборонної продукції в межах замкненого циклу у напрямі збільшення коопераційних зв'язків із ТОП-100 світовими виробниками зброї та посилення міжнародних інтеграційних зв'язків.

Пріоритетами і механізмами реалізації зазначеного нового підходу мають стати:

1) створення нової інституційної бази ОПК;

2) імплементація Закону України «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності» (акціонування ДК Укроборонпром) від 13.07.2021 р. № 1630-ІХ;

3) законодавче унормування можливості створення спільних підприємств ОПК України з іноземними партнерами, що відкриє

можливості залучення і захисту внутрішніх та іноземних інвестицій;

4) удосконалення нормативно-правової бази функціонування державно-приватного партнерства у напрямі забезпечення реалізації інтересів національної безпеки і оборони.

Усе це дасть можливість в українському ОПК:

– створювати спільні підприємства, здійснювати трансфер сучасних технологій та залучати додаткові ресурси, унеможливити прояви корупції;

– створити спеціалізовану установу з розвитку оборонних технологій (за аналогом агентства DARPA, США), функціонування якої дозволить скоротити час від виникнення інноваційних наукових ідей до реалізації на їх основі конкретних систем нового високотехнологічного ОВТ;

– надалі активізувати і розширювати форми військово-технічного співробітництва з іноземними державами і компаніями-виробниками та постачальниками оборонної продукції;

– розширювати договірно-правову базу у сфері міжнародної науково-технічної та виробничої кооперації; спільно обслуговувати зразки іноземного озброєння; забезпечувати локалізацію виробництва продукції іноземного виробництва, що постачається;

– удосконалювати систему експортного контролю, зокрема: спрощувати процедуру отримання суб'єктами господарювання повноважень на здійснення експортно-імпортних операцій в оборонній сфері; упроваджувати систему електронного ліцензування в сфері державного експортного контролю для автоматизації процесів надання адміністративних послуг, звітності та нагляду в цій сфері;

– активізувати участь України у роботі міжнародних режимів експортного контролю тощо;

– диверсифікувати ринки збуту ОПК, зокрема, з використанням інструментів, що застосовуються експортно-кредитними агентствами, розширювати присутність України на міжнародних ринках ОВТ;

– забезпечувати підтримання експорту нових і модернізованих зразків оборонної продукції;

– адаптуватися до стандартів роботи західних виробників ОВТ, отримувати доступ до сучасних оборонних технологій, залучувати до виконання коопераційних проектів провідні компанії-виробники ОВТ;

– зберігати кадровий потенціал галузі, що дасть змогу вітчизняним підприємствам ОПК підвищити якість людського капіталу, подолати тенденцію до його повного втрачання в окремих сегментах та вдосконалити систему професійно-технічного навчання [3].

Висновки

З огляду на низку загроз, з якими стикається оборонно-промисловий комплекс України на сучасному етапі, необхідно сформувати довгострокові цілі щодо розвитку оборонної промисловості. Можливе залучення приватного сектору до створення необхідних продуктів хімічної промисловості для потреб ОПК.

Одним із найважливіших шляхів налагодження процесу переозброєння є створення послідовної стратегії, що враховуватиме всі зазначені вище загрози, а також економічні можливості нашої держави. Треба чітко з'ясувати, яке озброєння і військову техніку Україна буде закуповувати, а яку вироблятиме, кооперуючись з іноземними партнерами.

В умовах продовження війни на виснаження в Україні розвиток ОПК відкриває суттєві можливості збільшення виробництва (ремонт) озброєння та військової техніки для забезпечення потреб сил безпеки і оборони в контексті переміщення оборонних підприємств на безпечні території України та за її межі, у тому числі створення центрів обслуговування та ремонту основної номенклатури техніки з подальшою організацією ліцензійного виробництва нових зразків озброєння і техніки на території України (локалізація виробництва), спільних підприємств тощо.

У перспективі післявоєнного відновлення України розвиток оборонно-промислового комплексу (високотехнологічна продукція, оборонні технології, експорт зброї) здатний забезпечити розраховані на майбутнє потреби сил безпеки і оборони, що й буде напрямом подальших досліджень.

Перелік джерел посилання

1. Чепков І. Б. Перспективи науково-технологічного забезпечення оборонно-промислового комплексу України : Інформаційно-комунікативний захід, м. Київ, 22-23 верес. 2015. Київ : Міжнародний виставковий центр, 2015. С. 8–13.
2. Шемаєв В., Онофрійчук А., Толок П. Основні загрози оборонно-промислового комплексу України. *Social Development and Security*. 2022. Vol. 12. No. 4. P. 46–55.
3. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Розвиток військово-промислового комплексу». Липень 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/development-of-the-military-industrial%20complex.pdf/> (дата звернення: 01.11.2022).
4. Про національну безпеку України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*.

2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print> (дата звернення: 01.11.2022).

5. Горбулін В. П., Шеховцов В. С., Шевцов А. І. Вхідження ОПК України в європейський оборонно-промисловий простір. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 1 (34). С. 5–10.

6. Особливості реформування збройних сил та оборонно-промислових комплексів країн Центральної та східної Європи: аналітичне дослідження / В. В. Бадрак та ін. ; за заг. ред. В. В. Бадрака. Київ : ЦІАКР, 2014. 192 с.

7. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України : затв. Указом Президента України від 20.08.2021 р. № 372/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372/2021#Text> (дата звернення: 01.11.2022).

8. Сайт інформаційного агентства Defense Express. URL: <https://defence-ua.com/> (дата звернення: 01.11.2022).

Стаття надійшла до редакції 28.11.2022 р.

UDC 351.864

V. Yemanov

THE CONTRIBUTION OF THE DEFENSE INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE TO THE FORMATION OF STATE SECURITY

The article analyzes the challenges and threats of the defense-industrial complex of Ukraine under martial law. The contribution of the defense-industrial complex of Ukraine to the formation of state security has been studied. The military aggression of the Russian Federation requires an objective assessment of the state of technical equipment of the security and defense forces of Ukraine, a rethinking of the main approaches to the formation of an effective military-technical and defense-industrial policy of the state. Along with the key challenges, in the conditions of martial law for the defense-industrial complex of Ukraine, key opportunities for its development have appeared.

Taking into account the number of threats that the defense-industrial complex of Ukraine faces at the current stage, it is necessary to form long-term goals for the development of the defense industry. It is possible to involve the private sector in the creation of the necessary products of the chemical industry, necessary for the needs of the defense industry.

One of the most important ways to improve the process of rearmament is to create a consistent strategy that will take into account all the above-mentioned threats, as well as the economic capabilities of our state. It is necessary to clearly define which weapons and military equipment Ukraine will purchase, and which will be produced in cooperation with foreign partners. In the conditions of the continuation of the war of attrition in Ukraine, the development of the defense industry opens up significant opportunities to increase the production/repair of ATS to meet the needs of the security and defense forces in the context of the transfer of defense enterprises to the safe territories of Ukraine and beyond, including creation of service and repair centers for the main range of equipment with subsequent organization of licensed production of new types of weapons and equipment on the territory of Ukraine (localization of production), joint ventures, etc.

In the perspective of the post-war reconstruction of Ukraine, the development of the defense industry (high-tech products, defense technologies, weapons export) is capable of providing the prospective needs of the security and defense forces.

Keywords: *defense-industrial complex, state security, technical equipment of security and defense forces, weapons and military equipment.*

Єманов Владислав Вікторович – кандидат військових наук, старший науковий співробітник, перший заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з навчальної та методичної роботи

<https://orcid.org/0000-0001-5055-8852>